

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA:

DE:

PRÆCIPUIS INSITIONIS VARIOLEARUM TUTORIA-
RUM IN FINLANDIA FATIS.

CUJUS PARTEM SECUNDAM

VENIA EXPER. FACULT. MED.

PRÆSIDE

JOHANNE AGAP. TÖRNGBREN,

M. D. Chir. & Art. Obstetr. Prof. P. & Ord.

Die XXV Octobris MDCCCXVII, in Auditorio Medico,

h. a. e. p. m. c.

PUBLICÆ CENSURÆ SUBMITTIT

JACOBUS NICOLAUS CUMENIUS.

Phil. Magister, Medic. Licentiatus & nuper designatus
Med. Provinc. Nyfstad.

ABOÆ, Typis FRÆNCKELLIANIS.

THESES:

1. Prudentis Medici est errores timere, quo eos in praxi medica fæpius evitare possit.
 2. Reddita fide respirationi uterinæ, I. vagituī uterino, docimasia pulmorum incerta censenda est, & ejus respectus vel vis in foro angustior, quam ab Auctoribus nonnullis aestimatur.
 3. Causæ mortis repentinæ, quibus neonati sine culpa puerperæ haud raro extinguntur, sunt: vitia varia organica & dynamica organorum respirationi dicatorum, debilitas virium vitalium magna, asphyxia neonatorum, cura eorum in partu & post illum absolutum vel neglecta vel plane omissa, &c. a Medico forensi probe notandæ.
 4. Diagnosis haud facilis inter Odontalgiam & inflammatiōnem in Antro Highmoriāno.
 5. Cauterii actualis usus, ab antiquitate merito laudatus, in medicina valde est necessarius: in dolorum chronicorum generibus, Paralytica nervorum affectione, Rheumatismo, Arthritide, Amaurosi & Surditate utique non evitabilis,
-

Easdēm ob rationes, quibus Frater mihi carissimus spicilegium momentorum infisionem Variolarum vaccinarum in Finlandia attingentium pro summis in Medicina honoribus proponere constituit, prima cœpta continuare, & continuatam collectionem præcipuorum infisionis Variolarum tutoriarum Factorum in Finlandia Dissertatione pro gradu medico expendere consultum duxi. Perfecte hanc materiem pro optato tractare tempus viresque vetant, quæ autem conferre & breviter exponere conor, propense accipiat rogo, B. L.

Negocio prophylætico ad epidemicas Variolarum contagiosarum vastationes avertendas Societati Oeconomicæ Fennicæ demandato, epocham init novam infisio miasmatis vaccini, ad rationem & methodum determinatam jam instituta, & in conservationem civium quam plurimorum peracta a), quæ per annum unum conamen fuerat Medicorum privatorum, privata tantum benevolentia adjutorum. Cardines hujus methodi, Regia approbatione munitæ, ad quam negotium hocce prophylæticum post id tempus curatum & peractum fuit, præcipui hi sunt: primum copia lymphæ contagium verum continentis ubique quantum fieri potest obvia; deinde opportunitas infisio-

A

nis

a) Åbo Tidning År 1804, N:o 52, 53, 54.

nis artem addiscendi, & instrumenta huic negotio necessaria obtinendi; tum numerus eandem bene callentium, quibus plena haberi posse fides, ita auctus, ut omnibus Parœciarum necessitatibus sufficiat, editæ denique in vulgus rem spectantes saluberrimam præceptiones, monitiones & adhortationes; nec non ipsum artis exercitium præmiis & impensis necessariis, e gaza publica erogandis, promotum; Quæ cum consiliis, propositis & molitionibus Auctoratum alibi eo tempore factis comparatae satis superque ostendunt, methodum sive rationem prophylaxeos gerendæ propositam convenienter tunc excogitatam fuisse. Nec exæcutio ejusdem negligēta est: Delectus quatuor Membrorum, ex quibus duo erant Medici, pro re prophylactica proprius curanda mox absque ulla mora factus; Ad copiam lymphæ tutoriæ suffici nitem semper paratam habendam, & ad opportunitatem Alumnis necessariam infisionis aitem addicendi comparandam, Institutum statim Aboæ hunc in finem paratum b), quo, curante Medico, erat is Cel. hujus Dissertationis Præses in praxi medica occupato, & contagium tutorum efficax, infusionibus quavis septimana instituendis omnibus effet in promptu, simulque alumnis desiderata occasio tum encheires in infisionis addiscendi tum momenta ejusdem maxime necessaria observandi; prætereaque huic negotio necessaria & sufficientia censentur instrumenta: laminæ vitræ e vitro fenestrali absque ulla excavatione factæ marginibus tantum lævigatae, & acus exacutæ pyxide lignea conditæ ad infisionem variolarum vaccinarum fabricatae, subministranda erant Infusionibus ab instituti moderatore sive Vaccinatore Soc. Oec. Fen. publico; Medicæ artis peritis, quibus edito Regio impositum erat officium, Æditimos omnes infisionis artem addiscere volentes gratuito docendi, publicæ infisiones initio recte quidem com-

commissæ erant, ad numerum autem Insitorum cognitione rei pleniore instructorum ubique quam citissime ita augendum, at omnibus Parœciarum necessitatibus urgente discrimin'e Variol. epid. ubique sufficeret, Studioſi omnes rei medicæ & multi quoque sacerdotalium munerum candidati in Universitate Aboënsi invitati erant & appellati ad doct'nam & encheiresin Novæ infitionis descendam, qui posito tirocinio, ad loca Variolis epidemicis tunc temporis infesta aut earundem periculo proprius obnoxia mitterentur, quo artem hancce salutarem & ipsi exercerent & Æditimo alioque discendi cupido perdocerent; Ut negotium Infitionis ubique optime promoveretur, animos vulgi præceptionibus & adhortationibus preparari & capi curatum e), quæ Edictis publ cis mandatae & Venerando Clero summo cum studio communicatae; & ad operam Insitorum laboriosam remunerandam, quoru'n præterea diligentiam & assiduitatem & impensa viatica largiori & præmiis honorificis variæ indolis pro meritis cujusque pendendis excitare & compensare placuit, quartam thaleri imperialis partem pro quovis e classe pauperum infitione variolarum vaccinarum conservato pendi tunc etiam jussum fuit.

Omnibus ita præparatis & præmissis, quæ ad prophylaxin gerendam necessaria vila sunt, ea etiam ubique in patria eadem diligentia & circumspetione, qua ratio negotium hocce curandi excogitata & proposita fuerat, exectioni data est, cuius rei documentum certissimum sicut Præscriptum Memborum delectorum pro vaccinatione curanda, Ioltoribus primis æstate anni 1803 saeviente epidemia Variolarum contagiosarum, in Ostrobotniam & Nylandiam missis datum, quod itaque in Epitomen sequentem redactum heic exhiberi dignum judicamus

e) Eundem in finem tractatio de variolis vaccinis Typis exscripta Calendario minori anni 1805 annexa fuerat.

camus: Præscriptum vaccinatoribus in provincias Finländias a Soc. Oec. Fen. anandatis, hujus erat argumentum:

I. Quo vaccinatio eo celerius divulgetur, acus vaccinatoriæ sufficienti numero vaccinatoribus præbendæ sunt.

II. Dispositione rei efficiendæ præmissa asignatas sibi quisque adibunt provincias, Præfeto cujusque exhibebunt literas a Soc. Oec. ad eundem huncce Præfectum seu Satrapem datas, quarumque ex tenore munientur Vaccinatores iuslis Satrapæ haud obsignatis, quibus obligentur Auctoritates subordinatae non solum ad auxilium quodvis sub itinere necessarium vaccinotorum cuique præbendum, sed etiam ad ipsum certiorem faciendum de statu provinciæ aut morbo aut fano atque de majori vel minori hujus vel illius parœciæ salutiferi hujus remedii indigentia.

III. Eo modo ad munus sibi demandatum obeundum præparatus, id iter cujus causa proprie misus est ingredietur, & ad quamecumque ubi auxilium illius necessarium censemtur delatus parœciam, Clerum ejus ceterasque Auctoritates adibit, quas præcepti a Præfecto provinciæ editi participes faciat, Clero simul ostendens literas quibus Soc. ipsum commendatum voluit. Cura Sacerdotum id quoque efficietur, ut adventus ejus finisque illius itinere intentus e suggestis in omnibus parœciæ templis sequente die dominico ad rem accommodate indicetur, addita simul ad vulgus adhortatione, ut bono & haud diffidente animo utatur opera & auxilio ipsius sibi suisque liberis faluti.

IV. Cum autem hoc itinere non solum id intendatur, ut periculum

riculum contagii morbi variolosi in præsentiarum avertatur, verum etiam ut insitio variolarum tutoriarum, aut sola aut una cum infitione variolarum contagiosarum in posterum semper & ubique vigeat, id curæ cordique habetur, ut non solum Æditimus (cui vi lit. Reg. dat. die 10 Martii 1803 id incumbit, ut utriusque infisionis methodi sufficientem sibi acquirat notitiam inque illis assidue semet exerceat) sed etiam alii ad rem apti quique alias hoc munus proprio Marte administrare cupiunt, quot nimirum ad infisionem utriusque generis continuandum requiri videntur, in omni paroecia occasionem habeant semet in re utraque addiscenda & administranda plene exercendi. Eum in finem discipulis danda est opera, ut non solum quotidie infisiones variolarum tutoriarum attentis perlustrent oculis, observantes eruptionem exanthematis ejusque progressum & finem, quo sic quidem ipsius formam, rationem ceterumque decursum atque ejus a variolis vaccinis spuris differentiam clare cognoscere valeant, verum etiam ut vaccinatore præsente & moderante ipso infisionem variolarum tutoriarum administrare nitantur, & tandem ad quæstiones majoris momenti rem concernentes promte ac scite respondeant; quo facto pauperibus gratis, ceteris vero justo pretio acus aliquot præbendæ sunt vaccinatoriæ & rei gnare ac follerter administratæ testimonia, quibus ornati præmia infisionum pettere possint.

V. Quamvis commoda infisionis variolarum tutoriarum ea quibus infitic gaudet variolarum contagiosarum longe superent, & illa symptomatibus levioribus hanc in dubitationibus & præjudiciis profligandis animoque vulgi capiendo antecellat, incident tamen tempora, ubi propter perniciem materiæ vaccinatoriæ & ad contagium vehemen-

tius

tius grassans avertendum præsentissimumque auxilium af-
ferendum insitio variolarum contagiorum in illis, qui-
bus insitione variolarum tutoriarum frui non datur, est
insituenda. Quum vero Litt. Reg. nuper cit. jubeant, ut
Æditimi in variolis contagiosis interendis & tractandis suf-
ficientem sibi comparent sollertia, ad sint his quoque non
minus bi quam alii rei efficiendæ dediti & idonei disci-
puli, suamque modo quem antecedens præscribit §. in illa
exseqnenda comparatam ostendant peritiam, quo sic qui-
dem justo a Magistris ornentur testimonio.

VI. Quo spuriæ vaccinæ eo certius evitentur, in id incum-
bendum est vaccinatori, ut acus acutæ semper ad sint, &
materia pro insitione variolarum tutoriarum die saltē o-
ctava vel nona post vaccinationem institutam colligatur &
quoties occasio ad sit renovetur atque in acubus vaccina-
toris aut duobus lamellis vitreis vesica circumdatis in-
clusa contra aëris injuriam sollicite servetur, de quo di-
scipuli etiam sedulo admoneantur,

VII. Accidit sine dubio interdum, ut in illis locis, ubi con-
tagium morbi variolosi veri jam vehementer graffatur,
variolæ, quarum contagio antea viis clandestinis intus
suscepto corpus laborat, citius erumpant quam vaccinatione
sua afferre posse commoda, utque exitus inde aut letalis
esse posit aut alias molestus, unde rude & imperitum
vulgus præjudicium rej nocens forsan est concepturum.
Quo in casu vulgus accurate & jam in antecessum in vera
ejus causa & natura cognoscenda est informandum, & e-
xemplo ex aliis insitionem variolarum tutoriarum jam pas-
sis petito, mitioribusque harum symptomatibus & aliis
commodis, in quæ dubius vulgi animus intendatur, vac-
cinationi justus honor & pretium conservanda, De cetero
in

in eo quoque versetur cura vaccinatoris, ut omnia præjudicia quæ metus periculi molestive excitus, aut opiniones de fato quodam inevitabili perverse, aut vani religionis & conscientiae scrupuli inducunt & progressui rei varia impedimenta objiciunt, in colloquiis cum vulgo institutis extirpare admittatur. Requirit autem rei ratio, ut simul instruatur vulgus, Regem, qui ipse duos suos infantes vaccino miasmate inferendos curavit, quo vita & salus dilatorum civium Finlandiæ devastationibus variolarum eripiatur, amore, quo semper in patriam ducitur, huic rei quotannis pecunia summa, quæ bis mille thaleros imperiales æquat, ad tempus adhuc indefinitum consuluisse, unde etiam civibus, qui præstitis præstandis infestationem variolarum tutoriarum aut contagiosarum administrare cupiunt, præmium haud exiguum, thaleri nempe imperialis quadrans, quoties felici successu hominem aut ætate Jain proventiorem aut juniores hujus vel illius operationis reddiderint partipem, est attribuendum.

VIII. Ut vulgo eo citius eoque pluribus locis auxilium ad morbum variolosum profligandum afferatur, vaccinator uno loco haud plus temporis muneri suo impendat, quam quod requiritur ad artem variolas inferendi eos parœciarum incolas docendam, qui eam addiscere cupiant, quibus deinde continuationem infestationum committet, negotii istius illis pollicens præmium. Præterea vaccinatoris est, testimonium sollertiae acquisitæ discipulis gratis tradere; nec ei licitum erit, aliam mercedem a parentibus vel consanguineis infantum accipere, quam quæ hospitiū aut alimenti sponte & gratis oblati nomine tribuatur,

IX. Omnia quæ gerit negotia in diario sollicite annotet vaccinator eidem quotidie inferens nomina eorum quibus variolas

riolas aut contagiosas aut tutorias infestit, nec non praecipuas, quas morbus sub decursu, subit mutationes. In eodem diario parentes aut consanguinei infestationem passorum, aut alii probatæ fidei viri, nomine aut solito ejusdem signo subscripto testentur & profiteantur, quem is infestavit, antea morbo varioloso non laborasse, infestationemque variolarum tutoriarum aut contagiosarum non solum sine detimento, verum etiam optimo superatam esse successu. Prælegat quoque e suggestu Sacerdos diarium istud parœciæ incolis die quodam dominico, quod ibidem in conventu eorundem sequente die dominico iterum censuræ eorum subjiciatur & verum esse agnoscat, quo facto aut mox per Sacerdotem aut postea vaccinatoris ope ad Societatem mittatur. Quia autem, ut omnia recta se habuisse pateat, Societas e re esse putavit statuere, ut qui in posterum ob infestationem variolarum contagiosarum aut tutoriarum præmium sint postulaturi, eodem modo operam suam collocatam confirment, quo sic quidem Societas certam de ea persuationem habere posit; quid hoc respectu agendum sit ipsis pronunciet vaccinator, indicans simul iis, qui nec literas pingere possunt nec linguam Svecanam callent, licitum esse in diario conscribendo opera uti alias hominis scribendi artis periti. Ut autem infestationibus variolarum vaccinarum spuriarum aut alio nomine frustaneis immo noxiis nil committatur quod incuriam prodat aut aliam ullam reprehensionem incurrat, cognoscant omnes in arte variolas contagiosas & tutorias infestandi jam probati, scilicet, si constet unum aut plures infestationem passorum aut paullo post infestationem factam, aut longiore post operationem interjecto tempore, veris correptos fuisse variolis contagiosis, qualis demum cumque harum fuerit exitus, non solum omnem fidem & præmium fore amissuros, verum etiam improbe & irrelegiose facti esse accusandos.

X, Qui

X. Qui artem inferendarum variolarum aut verarum aut vaccinarum addiscere cupiunt, ut eam in parœciæ incolis in posterum administrare possint, sed tum demum vaccinatorem de suo proposito certiore faciunt, quando infestationis negotium ibidem jam absolutum est vel mox absolvetur, illi aut eant ipsi eum in locum quem jam ut officio suo satisfacere perga, petit, comites, aut quæ ipsis in hoc negotio administrando scitu necessaria sunt ediscant, ope Medici proxime habitantis aut alius cujusdam hominis rei periti, qui deinde ipsorum in arte peritiam testimonio confirmet.

Cura st̄epius jam laudatae Soc. Oec. Fen. & opera rei hoc modo impensa, jam anno vaccinationis publicæ primo, saluberrimos protulerant fructus, ita ut Epidemia Variolarum malignæ indolis, vaccinatione 10,976 civium peracta d), coercentur cessaretque, & præjadicia vulgi experientia felicissima jam multis in locis meliora edocti frangerentur, utque numerus vaccinam infestationem in Parœciis exercentium, qui institutionibus variolam in primis vaccinam inferentium a Soc. Oec. Fen. primo emissorum instructi erant, adeo cresceret, ut spes esset magna de re ita prophylætica in posterum etiam longe melius successura e). Nec spes fallaces fuerant; anno enim infestationis publicæ secundo numerum infestationum supra notatum ad 19,245 auctum cognoscimus f), & plenam in ea fidem adeo

B

positam,

d) Till Allmänheten redogörelse för Kongl. Finska HushållningsSällskapets göromål, ifrån den 1 Nov. År 1804 till samma tid År 1805, p. 7. (Cfr Åbo Tidning År 1805. N:o 7 & 8).

e) Proxime antecedente l. c. p. 6, 7.

f) Till Allmänheten redogörelse för Kongl. Finska Hushållnings

positam, ut infusio miasmatis variolarum contagiosarum, usque ad id tempus licita, ab insitoribus autem sponte relicta, plane effare quoties præmio ornari vellent insitores, juberetur g). Annis autem tertio, quarto & quinto numerum infusionum ubique fere in patria pari passu decrevisse dolemus, quem tamet summa 6233 quæ in Ratione Soc. Oec. Fen. anno 1807 redita h), annotata est, duplo majorem fuisse putamus, statuentes jam ad summarium indicum, qui postea pro præmiis obtinendis præsentati sunt, numerum infusionum primi quinquennii, contagio Variolarum vaccinarum in patria peractarum summam ad minimum 35,000 confidere, quam infusiones numerosæ ubique illo tempore a Medicis præmia publica non postulantibus, institutæ, haud parum auxerunt. Re eadem prophylactica ulterius perlustrata colligitur, operationem hancce salutiferam apud nos pariter ac apud nonnullas alias gentes diligentia summa initio curatam & propagatam. Viri omnium ordinum meritissimi vaccinationem ab initio laboribus indefessis commendare fategerant, Ordine quoque Clericorum rem hancce ita adjuvante ut jam anno primo & secundo primi quinquennii infusiones ultra dimidium summae supra annotatae quinque annorum peractæ fuerant, quarum pars maxima Præfectoris Ostrobothniæ & præcipue Præfectoræ Vasensi debetur, haud secus ac Medici & Sacerdotes illarum provinciarum præcipuum merito sibi vindicaverunt laudem infusionis Variolarum contagiosarum

Sällskapets göromål, ifrån den 1 Nov. År 1805 till samma tid År 1806, p. 7.

g) I. proxime antecedente c. p. 8.

h) Till Allmänheten redogörelse för Kongl. Finska Hushållnings-Sällskapets göromål, ifrån d. 1 Nov. År 1807 till samma tid År 1808, p. 4.

sarum his in plagis introductæ; currentibus vero reliquis hu-
 jus quinquennii annis, prout novi inventi provehendi sensim
 elanguit studium, negligentius non nihil ubique tractatam, &
 quidem proportione in diversis locis diversa: pro modulo va-
 riæ ejus, quæ tum vulgo tum vaccinatoribus ejusdem rectori-
 bus & conciliatoribus contigit, intelligentiæ diversis in parœ-
 ciis; pro periculo variolarum contagiosarum præsente vel ab-
 sente; nec non pro difficultate virus vaccinum efficax in lo-
 eis dislitis obtinendi, & distantia inter domicilia ruricolarum
 majore vel minore aliisque circumstantiis, vel vaccinatorum
 diligentia faventibus, vel incommoda eorum augentibus; quip-
 pe quod beneficium primo quinquennio in Præfectura Vasensi
 quinto cuique, in Uleburgensi octavo, in Aboensi nono, in
 Tavastensi duodecimo, in Heinolensi sedecimo, in Præfectura
 vero Cuopioensi non nisi vix centesimo cuique contigisse, te-
 stantibus indicibus insitionum hujus quinquennii, computamus,
 censentes summam insitionum hujus temporis, quæ sine ulla
 rogatione præmiorum publicorum institutæ fuerant, factæ æsti-
 mationis justam efficere completionem & proportionem. Ope-
 rationis adeoque salutiferæ per quinque annos ad finem anni
 1807 peractæ, quartum quemque natos in Finlandia, quæ
 Regis Sveciæ ditionis illo tempore erat, participem fuisse po-
 nimus. Quod attinet ad observationes medici vel medico po-
 litici argumenti, circa insitionem variolarum vaccinarum pri-
 mis temporibus peractam, quas facere nec omiserant Medici
 & fautorum rei alii nonnulli, neque cum Soc. Oec. Fen. id
 communicare neglexerant, in illis, et si utiles sunt & notatu
 dignæ, nihil novi habetur, si cum illis conferantur, quæ jam
 antea ab aliis Medicis aliis in regionibus, ubi insitiones vari-
 olarum vaccinarum diu antea uti licuit, saepius factæ & fida
 experientia pluries confirmatae, quæque annalibus eorum pu-
 blicatae omainbus obviæ sunt, futurum expectantes tempus,
 quod fructus ferat inventi Chirurgici longe saluberrimos. Vim
 vero

vero tutoriam variolarum vaccinarum, grassante epidemia va-
riolarum contagiosarum, omnibus observare mox licuit; vim
conservatricem certis tantum sub conditionibus, cresente ex-
perientia de die in diem multiplicatis expectandam statim ob-
servabant, quas cognitu valde necessarias communicarant; vir-
tutes contagii vaccini miasmate variolofo, unum idemque sub-
jectum simul affidente, auctas perhibuerant alii, aliis majores
vise fuerant, facta infestatione in ubeibus vaccinarum; confiden-
tiam vulgi in operationem prophylacticam intelligentia &
diligentia Vaccinatorum multis in locis acquisitam in aliis vero
inicitia & negligentia eorum deperditam constituit, ut de noxis
& calamitatibus a vaccinatoribus obiter instructis vel semido-
ctorum nullum fuerit dubium, et si his quoque uti necessarium
erat ob numerum Medicorum huic negotio in patria intuffici-
entem, & vim pecuniarum nimis tenuem, que hunc in finem
erogandae datæ fuerant; Infestiones generales rectius fieri ab-
sente Epidemia variolarum in memoriam vocare haud negle-
ixerant Medici, sed illis urgente dictamine variolarum luben-
tius uti voluerat vulgus; De inopia contagii tutorii & diffi-
cultate id efficax conservandi in parœciis ab instituto Aboë
parato maxime disitis justæ sœpius injectæ fuerant quærelæ
&c. ad quas levandas Instituta duo, in Præfectura Heindensi
& Cuopioënsi, Regio Edicto die 11 Sept. 1807 dato, curata,
aliamque commoda rei efficiendæ quantum fieri potuit, adjudica-
ta fuerant.